

**BUXORO DAVLAT MUZEY-QO'RIQXONASIDA SAQLANAYOTGAN
SAYQALIY QALAMIGA MANSUB MANBALAR**

Sultonova Dilovar Ne'matillo qizi
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat
O'zbek tili va adabiyoti universiteti
Matnshunoslik va adabiy manbashunoslik (o'zbek tili)
mutaxassisligi bo'yicha 2-kurs magistranti

Annotatsiya: Maqola Sayqaliyning “Buxoro davlat muzey-qo'riqxonasida” saqlanayotgan oltita manba haqida ma'lumot berilgan. Bu asarlarda ilgari surilgan mavzular ochib berilgan.

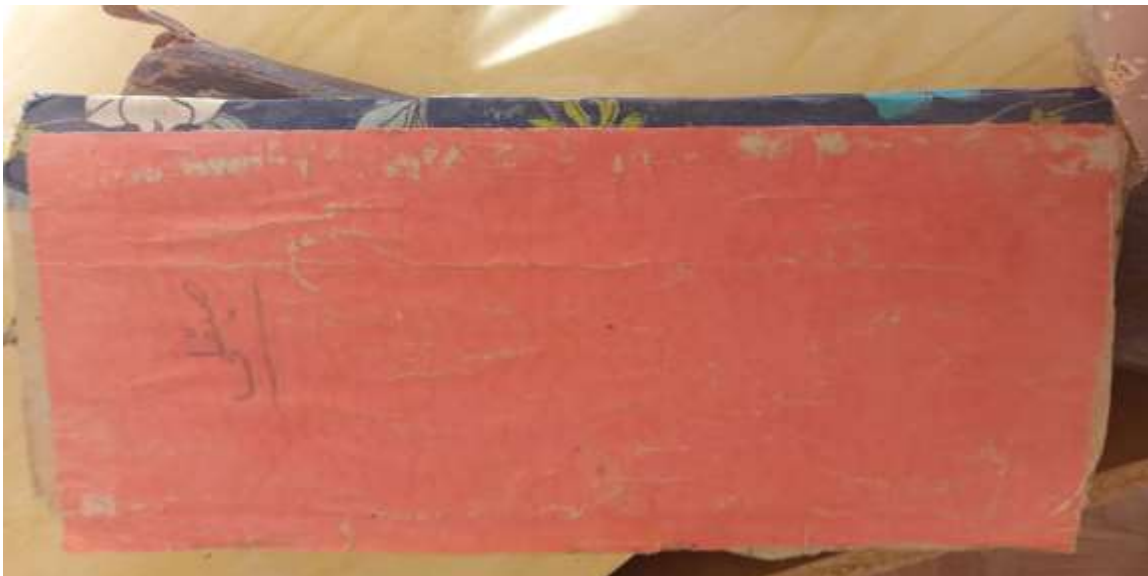
Kalit so'zlar: Qiyomatnoma, shafolat, tammatul kitob, Fotima, Jibril, kotib, nasta'liq.

“Biror millatning madaniyatini, tarixini bilmog'chi bo'lsang, uning adabiyotiga boq” deydi donishmandlardan biri. O'zbek xalqi azal-azaldan buyuk davlatga, buyuk madaniyatga hamda buyuk adabiyotga ega bo'lgan. Mana shunday adabiyot vakillaridan Sobir Sayqaliy Hisoriydir. Sobir Sayqaliy ijodiy merosini ilmiy jihatdan o'rganish 1960- yillardan boshlandi. Bizgacha Sobir Sayqaliydan boy adabiy meros yetib kelgan. Shoir asarlari uning hayotlik davridayoq shuhrat topib, kotiblar tomonidan ko'plab nusxada ko'chirilgan. Keyinchalik bu meros bir necha bor nashr etilgan. Shunday asarlardan Buxoro shahrida saqlanayotgan manbalar diqqatga sazovor.

Buxoro davlat muzey-qo'riqxonasida Sayqaliy qalamiga mansub 6ta manba saqlanmoqda. Ular 1) 11262/11 inventar raqami ostida Payg'ambarlar tarixi kitobi

2) 22347 inventar raqami ostida kitob nomi yozilmagan 104 varoq. 3) 23727/11 inventar raqami ostida Kitobi Sayqaliy nomli kitob 1269-hijriy 249 varoq.

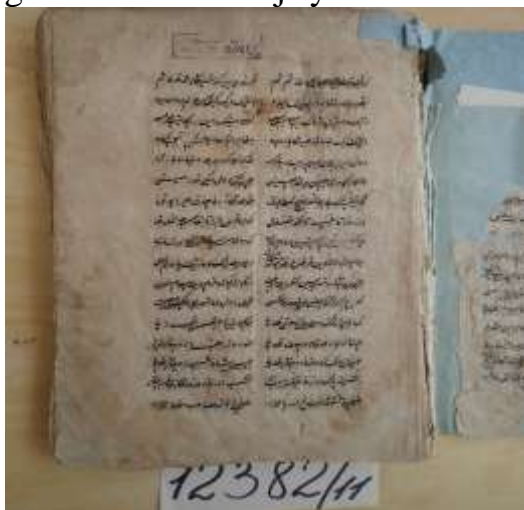
4) 12173 inventar raqami ostida kitob nomi yozilmagan 1250-hijriy. 5) 31032/11 inventar raqami ostida kitob nomi yozilmagan 1259-hijriy 302 varoq.

6)12382/11 inventar raqami ostida Qiyomatnoma nomli kitob 114 varoq.

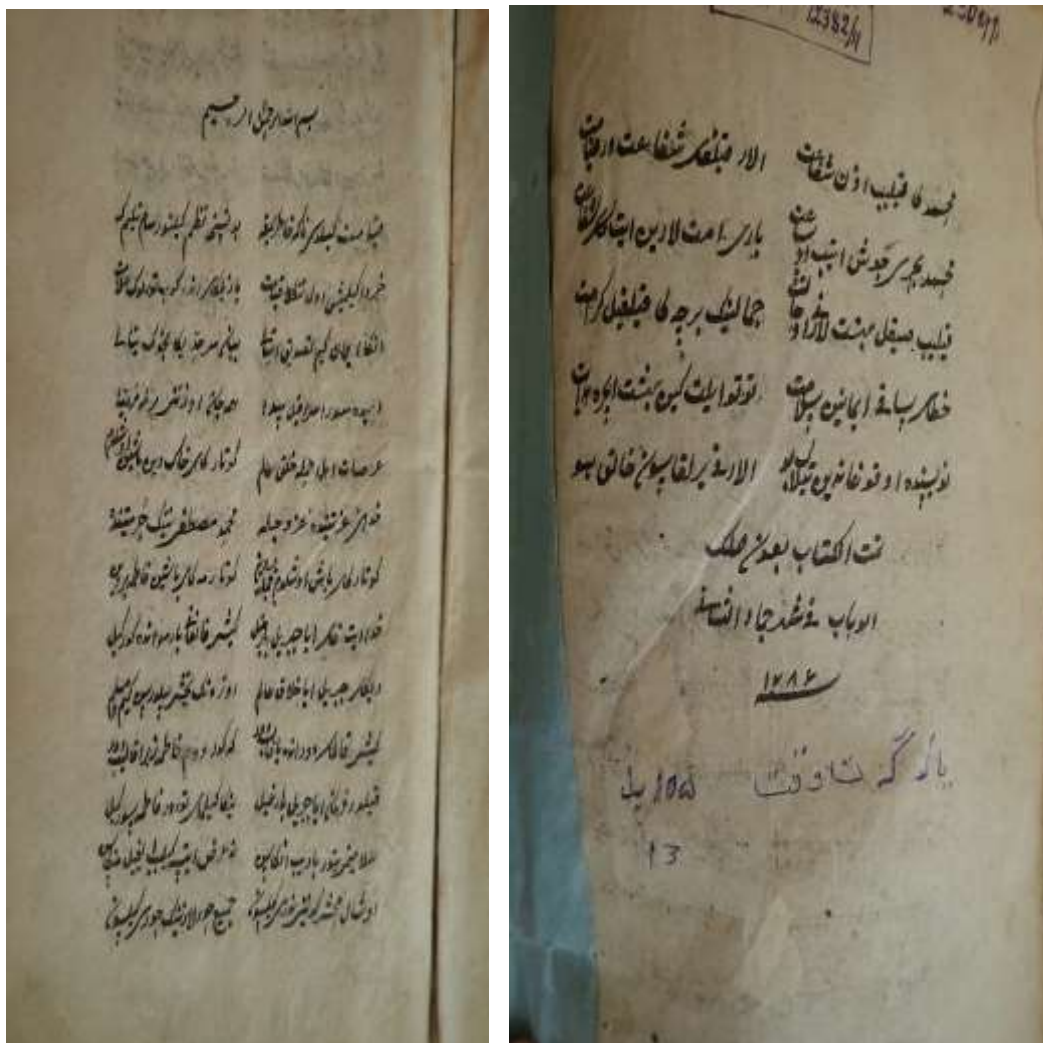
Buxoro davlat muzey-qo'riqxonasida 12382/11 inventar raqami ostida "Qiyomatnoma" nomli kitobi saqlanadi. Asar Nasta'liq xati, qora siyoh bilan qo'qon qog'oziga yozilgan. Kitobning boshidagi varoqlari yo'q, har bir bet 17 qatordan nazmiy uslubda yozilgan. Ba'zi betlarida poygir mavjud. Asarda 2ta kitob bo'lib, ikkala kalafon qismi ham arab tilida yozilgan. Kitobga och yashil rangli qattiq kartondan muqova qilingan. Muqova asar yozilgan davrga tegishli emas, keyinchalik ta'mirlangan. O'lchami 25.5x15.5 sm. Kitob 227 bet 114 varoq. Kitobning oxiridan 16 bet oldinda bir kitob tugagani yozilgan. Kotibiga Mulla Abdulhamid Samarqand deb yozilgan. Sana:1286-hijriy.

1-kitobning 1-va oxirgi beti.

Izlanishlar shuni ko'rsatdiki 1-kitob "Qissai Sayqaliy" ning bir qismi ekani ma'lum bo'ldi. 2-kitob esa "Qiyomatnoma" ekani aniqlandi.

2-kitobning 1-beti va oxirgi beti. Quyida 1-betning tabdili

Bismillohir rohmanir rohiym
 Qiyomat keldi nogoh xotirmig'a
 Bu necha nizom keltursom naylamki
 Xabarda kelmish ul nanakla qiyomat
 Yozilgom anda ko'p turluk alomat
 Anga iymon kim tasdiq aytoni
 Bayoni sar haddi bakonjuki yononi
 dastida sur Isrofil paydo
 Hamma joni o'z tani birla muridda
 Irsot ahli jamla xulq olam
 Ko'targoni xoki din boshin ushlum
 Xudoni izzatinda Azza va Jalla
 Muhammad Mustafoning hurmatinda
 Ko'targoy bosh ushladim jumla yodini
 Ko'tarmagoy boshin Fotima yoridin
 Xudo aytgoy ayo Jibril borg'il
 Kishi qolg'oni bormu anda ko'rgil
 Degil Jibril ayo xoloq olam
 O'zung yaxshi bilursan kim milam

Kishi qolmaydur anda yoqolibdur
Ki, ko'rdum Fotimani oqolibdur
Qilur farmoni ayo Jibril borg'il
Banga kelmay turur Fotima yurgil
Salomimni yetur borib angosin
Na arz etsa kelib olg'il mingosin
O'shol Mahshar kunini nuri kelibuni
Jami hurlaring jo'ri kelibuni

Kitobning oxirgi beti

Muhammadni qilib izn shafolat
Alar qilg'ay shafolatda qiyomat
Muhammad bahri jo'sh u soat
Bori ummatlarin etgay shafolat
Qilib Sayqal mehnatlarni u holat
Jamoling barchani qilg'il karomat
Xatoyi sofi iymonin salomat
Tutu eltgin behisht ichra hidoyat
Navisanda o'qig'ondin tilak bu
Alarni yorlaqosun Xoliq Hu

Tammatul kitob biavnil mulkil
Vahhob fi shahri jumodus soniy
Sana:1286

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, sharq adabiyotida islom dini tarixini yorituvchi asarlar mohiyatan uzoq qadimiyatga borib taqaladi. Folklor bilan yozma adabiyot bir-biri bilan bevosita aloqador bo'lganligi bois ham ular badiiy adabiyotning shakllanishi va rivojida o'ziga xos o'rin tutgan. shoirning tarix va hayotdan olgan taassurotlari ham o'zining badiiy talqinini topgan. Unda hayotiy voqea va hodisalar ma'lum syujetga bog'langan holda insonning ichki tuyg'u-kechinmalari orqali aks ettirilgan. Yuqorida keltirilgan mabalarni o'rganish, tadqiqi qilish manbashunoslar oldidagi dolzarb muammolardan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. 11262/11 inv.(Buxoro muzey-qo'riqxona)
2. 22347 inv. (Buxoro muzey-qo'riqxona)
3. 23727/11 inv. (Buxoro muzey-qo'riqxona)
4. 12173 inv. (Buxoro muzey-qo'riqxona)
5. 31032/11 inv. .(Buxoro muzey-qo'riqxona)
6. 12382/11 inv. .(Buxoro muzey-qo'riqxona)